

Studia Parlamentaria

KOKENEET VIISAAT

SUOMEN ALUEKEHITYKSEN
SUUNTA JA HAASTEET

18.9.2002

TULEVAISUUSVALIOKUNTA

Toim. Paavo Löppönen

Studia Parlamentaria

KOKENEET VIISAAT

SUOMEN ALUEKEHITYKSEN
SUUNTA JA HAASTEET

18.9.2002

TULEVAISUUSVALIOKUNTA

Toim. Paavo Löppönen

Lisätietoja: valiokuntaneuvos Paavo Löppönen
Tulevaisuusvaliokunta, 00102 Eduskunta
Puh. (09) 432 2084, Faksi (09) 432 2140
Sähköposti: paavo.lopponen@eduskunta.fi
<http://www.eduskunta.fi>

ISBN 951-53-2474-2 (nid.)
ISBN 951-53-2475-0 (PDF)

Lukijalle

Valtioneuvosto antoi eduskunnalle tulevaisuusselonteon (*Tasapainoisen kehityksen Suomi 2015*) marraskuussa 2001. Tämä kolmas tulevaisuusselonteko keskittyy aluekehitykseen. Tarkasteltavina ovat erityisesti alueiden väestö-, tuotanto- ja työllisyysnäkökulmat seuraavien 15 vuoden aikana.

Teema on mitä ajankohtaisinta. Suomi onnistui 1990-luvun kriisin jälkeen toteuttamaan rakennemuutosta, jonka tuloksena asemamme kansainvälisessä työnjaossa on selvästi aiempaa edullisempi. Tämän seurauksena maan alueellinen kehitys on kuitenkin entistä epätasapainoisempi. Väestö, tuotanto ja työllisyys ovat keskittyneet.

Samanaikaisesti Suomen väestö ikääntyy Euroopan maista nopeimmin. Työvoimasta poistuu jo lähivuosina enemmän ihmisiä kuin siihen tulee ja eläkeläisten määrä lisääntyy nopeasti.

Epätasapainoinen kehitys ennakoii - mikäli ei mitään tehdä - kärjistyviä ongelmia muuttotappioalueiden lisäksi myös muilla alueilla, eikä vähiten pääkaupunkiseudulla.

Kokeneiden viisaiden keskustelufoorumi tarttui tällä kertaa aluekehityksen suuntaan ja haasteisiin. Kokemuksen ja tiedon yhdistäminen loi taas värikkään keskustelun, joka hyödyttää monin tavoin myös tulevaisuusvaliokuntaa sen valmistellessa mietintöä selonteon ja keskustelun teemoista.

Paavo Löppönen
Valiokuntaneuvos
Tulevaisuusvaliokunta

SISÄLLYS

Avaus

Kansanedustaja Martti Tiuri, tulevaisuusvaliokunnan puheenjohtaja	1

Alustukset

Yliasiamies Aatto Prihti, Suomen itsenäisyyden juhlarahasto, SITRA	3
Rehtori Esko Riepula, Lapin yliopisto	12

Kommenttipuheenvuorot

Projektijohtaja Tuulikki Petäjäniemi, Työssä jaksamisen ohjelma, Työministeriö	18
Kansleri Kauko Sipponen	21

Keskustelu	25

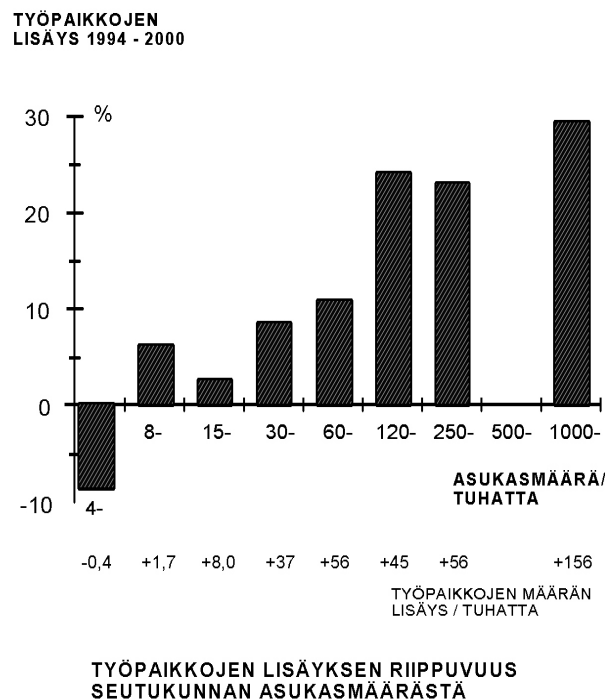
Kansanedustaja Martti Tiuri
Tulevaisuusvaliokunnan puheenjohtaja

Arvoisat Kokeneet ja viisaat! Johdannoksi keskusteluun haluan esittää kolme kuvaa Suomen viimeaikaisesta alueellisesta kehityksestä. Tietoyhteiskunnassa tietotekniikka- ja viestintäalan yritykset keskittyvät synnergiasyistä toistensa läheisyyteen, jolloin uudet työpaikat keskittyvät vastaavasti. Ihmiset muuttavat työn perään, jolloin syntyy edellytyksiä myös uusien palvelutyöpaikkojen syntymiseen. Tuloksena on, että lisätyöpaikat ja ihmiset keskittyvät.

Suomessa keskittymiskehitys käy selville tarkastelemalla työpaikkojen ja väestön muutoksia seutukuntien koon mukaan. Seutukunnat vastaavat likimäärin työssäkäyntialueita. Suurimassa Helsingin seutukunnassa työpaikkojen lisäys 1994 - 2000 on ollut 30 %. Pienissä seutukunnissa työpaikat ovat vähentyneet. Vastaavasti suurimpien seutukuntien väestö on lisääntynyt eniten, ja alle 60 000 asukkaan seutukunnissa väestö on vähentynyt (kuva 2).

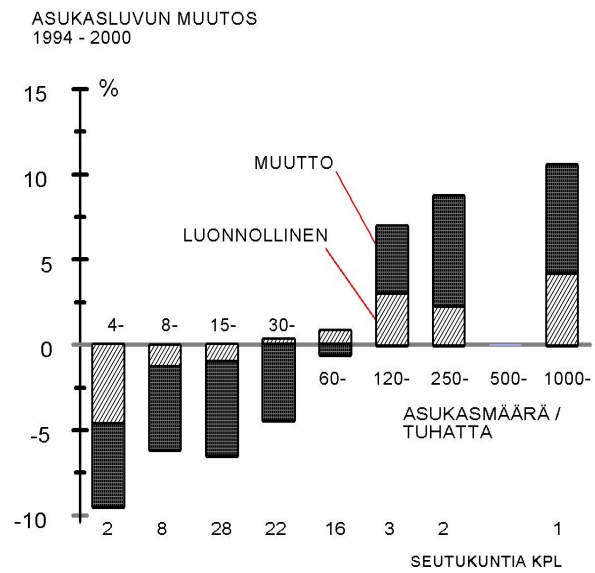
Laman aikana 1990-luvun alussa työpaikat vähenivät kaikissa seutukunnissa seutukunnan koosta riippumatta noin 18 % (kuva 3) ja muuttoliike oli vähäistä. Sama tilanne voi toistua, jos nykyinen taloudellinen tilanne johtaa uuteen lamaan. Aluekehityksen haasteista kuullaan nyt alustukset.

Kuva 1.

Lähde: Tilastokeskus (vuoden 2000 ennuste),
Suomen kuntaliitto

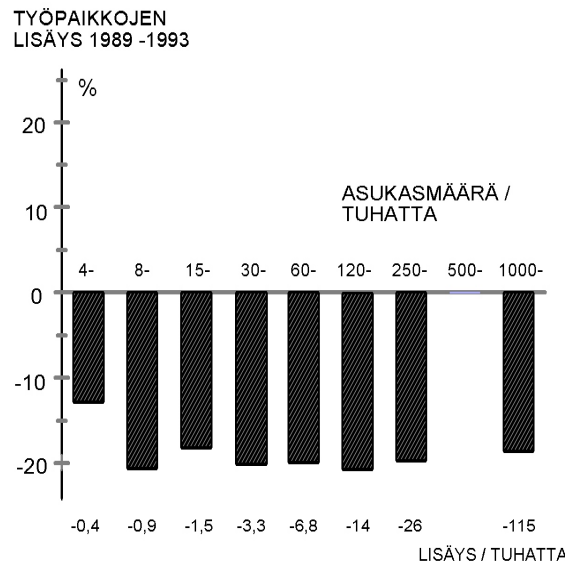
Kuva 2.

ASUKASLUVUN MUUTOKSEN RIIPPUVUUS
SEUTUKUNNAN ASUKASMÄÄRÄSTÄ

Lähde: Tilastokeskus, Suomen kuntaliitto

Kuva 3.

TYÖPAIKKOJEN MÄÄRÄN MUUTOKSEN
RIIPPUVUUS SEUTUKUNNAN
ASUKASMÄÄRÄSTÄ

Lähde: Tilastokeskus, Suomen kuntaliitto

Yliasiamies Aatto Prihti
Suomen itsenäisyyden juhlarahasto SITRA

PERINTEISEN ALUEPOLITIIKAN TÄRKEIMMÄT TOIMENPITEET OVAT OLLEET SEURAAVAT:

1. Pääomien ohjaus alueille, esimerkkeinä
  - valtionyhtiöt tai niiden tuotantolaitokset
  - valtion virastot
  - infrastruktuurin rakentaminen
2. Yksityisen pääoman houkuttelu alueille
  - kuljetustuet, investointiavustukset, verohelpotukset, ylimääräiset poistot ja niin edelleen
3. Julkisten palveluiden laajentaminen
  - terveydenhuolto, sosiaalityö ja vapaa-aika
4. Osaamisen lisääminen
  - uudet yliopistot ja muu koulutus- ja tutkimustarjonta

Nämä kaikki olivat erittäin tehokkaita toimenpiteitä 1960-luvulta aina 1980-luvun lopulle saakka, koska pääoma oli taloudellisen kehityksen niukka tekijä. Sen jälkeen tilanne on muuttunut. Globaalia pääomaa on runsaasti, mutta uskottava osaaminen on niukka tekijä. Valtionyhtiöitä ei enää perusteta ja entiset kansainvälistyvät. Niiden toiminnan painopiste on Suomen ulkopuolella. Valtion virastoja on liikaakin, joten uusia ei tarvita. Keskeneräinen infrastruktuuri on ruuhka-alueiden, ei kehitysalueiden ongelma. Osaamispainotteinen yritys ei vaadi kovin suurta alkuinvestointia, ja sen tuotteet ovat kevyitä tai peräti digitaalisia. Näin ollen investointi- ja kuljetustukien merkitys on vähentynyt. Tutkimus ja tuotekehitys maksavat paljon, ja alkavat yritykset tuottavat vuosikausia tappiota. Silloin verohelpotuksilla tai poistoilla ei ole alussa merkitystä. Myös julkiset palvelut on rakennettu. Väen vähennyttyä rakennuskantaa on liikaakin, palveltavia ja palvelijoita puolestaan liian vähän.

Uskottavasta osaamisesta sitä vastoin on puute. Sen lisääminen ei kuitenkaan enää edellytä uusien yliopistojen perustamista, vaan koko koulujärjestelmän kehittämistä.

UUSI ALUEPOLITIikka – MITÄ SE ON?

Sitra pyrkii toiminnallaan siihen, että Suomi vuonna 2010 olisi maailman kolmen menestyksekkäimmän kansakunnan joukossa. Suomen malli rakentuu osaamispohjaisen hyvinvointiyhteiskunnan varaan. Hyvinvointiyhteiskunnan perusedellytys on julkisen talouden (valtio, kunnat ja eläkejärjestelmät) tasapaino pitkällä aikavälillä. Suomalaiseen hyvinvointiyhteiskuntaan kohdistuu kuitenkin tulevaisuudessa suuria kustannuspaineita useista syistä. Näitä syitä ovat muun muassa ikääntymisen, terveydenhuollon, sosiaalitoimen ja koulutuksen kustannuspaineet sekä monikulttuurisuuden, infrastruktuurin ja turvallisuuden vaatimien lisäinvestointien tarpeet. Samanaikaisesti myös julkinen tulokertymä on paineiden alainen. Veroja on pakko alentaa, ja harmonisointi pienentää monia perinteisiä verotuslähteitä, kuten autot, alkoholi ja tupakka.

Niinpä Suomen menestymisen mahdollisuudet kytkeytyvät kahteen avainalueeseen:

1. muita maita nopeamman kasvun aikaansaamiseen ja
2. hyvinvointiyhteiskunnan kustannustehokkuuden parantamiseen.

Osaamispohjaisessa yhteiskunnassa kasvupotentiaalina ovat osaavat ihmiset. Meitä ihmisiä on kolmenlaisia – kehittäjiä, soveltajia ja vetäytyjiä. Tulevaisuuden kasvu edellyttää, että vetäytyjien joukko saadaan mahdollisimman pieneksi, siis muun muassa työttömyys alas ja työhön osallistumisen kannustimet riittäviksi. Toiseksi soveltajista kaikki kynnelle kykenevät olisi saatava kehittäjiksi – yrittäjiksi, tuotteiden ja palveluiden kehittäjiksi, muutosagenteiksi. Kehittäjät puolestaan olisi kyettävä pitämään Suomessa ja heidän puuttuvaa osaamistaan olisi voitava täydentää maahanmuuttajilla.

Suurin kasvupotentiaali suhteellisen lyhyellä aikavälillä on kasvukeskusten ulkopuolisessa Suomessa. Syynä on se, että työpaikkojen vähäisyyden vuoksi ihmiset ovat edellytyksiään vaatimattomammissa tehtävissä. Tämä oli helppo havaita Sitran Oppiva Ylä-Karjala -hankkeessa. Lisävahvistusta asialle on antanut sen jälkeinen Oppivat seutukunnat -hanke.

Tietotyön siirtomekanismi

Kun kasvukeskuksissa on vaikeuksia saada osaavaa työvoimaa ja kilpailukyky mielessä työn hinta on kallis, syntyy tästä uuden aluepolitiikan ensimmäinen peruspilari. Tarvitsemme välitysjärjestelmän, jonka avulla kasvukeskusten yritysten ja muiden organisaatioiden haluamat työkokonaisuudet siirretään osaavaan ja edulliseen paikkaan tehtäväksi. Sitrassa on selvitetty noin 160 Helsingin seudun suuren työnantajan halukkuus ulkoistaa erilaisia tehtäviä, ja niitä oli erittäin paljon. Toisaalta Oppivat seutukunnat -hankkeen kohdealueilla on yhdessä viranomaisten kanssa arvioitu osaamispohjaa. Siirtojärjestelmäksi on kokeiltavana valtakunnallinen NetCenter-verkosto, jossa sekä kysyntä että tarjonta selvitetään ja niitä autetaan löytämään toisensa. Paikallinen NetCenter on välttämätön etätyöyhteisö, koska etätyöstä yksin

kotona ei tule mitään tukipalveluiden puutteen vuoksi ja koska töiden ulkoistajat edellyttävät riittävän suuria työyhteisöjä sairaustapausten ja muiden häiriöiden estämiseksi. Paikallisten ihmisten täsmäkoulutus uusiin tehtäviin onnistuu suhteellisen nopeasti, ja entiset tehtävät vapautuvat seuraavan asteen osaajille. Valtakunnallisen NetCenter-verkoston pilottia päästäneen kokeilemaan vielä tänä syksynä. Töiden siirto on huomattavasti nopeampi, tehokkaampi ja inhimillisempi tapa alueiden kehittämisessä kuin vuosikausia kestävä riitely jonkin viraston tai laitoksen siirtämisestä. Alueille siirrettävä tietotyö voi olla myös kansainvälistä, mikäli NetCenteristä tehdään kansainvälinen yritys. Tällöin työllisyyspolitiikan painopiste voisi siirtyä alueellisille TE-keskuksille, jotka tilaisivat NetCenteriltä tarvittavia työkokonaisuuksia.

Taitotyön elvyttäminen

Kaikki ihmiset eivät ole halukkaita opiskelemaan tietotekniikan käyttäjiksi, mutta muun muassa käden taitojen, kulttuurin ja maatalouden alueella on paljon kehitettävää osaamista. Niinpä uuden aluepolitiikan toinen kulmakivi on perinteisen yritystoiminnan elvyttäminen kehitysalueilla. Sitran taitoteknologiahanke on jo tähän mennessä opettanut, että verkottamalla riittävän monta pientä yritystä yhteen voidaan saada kokonaisuus, johon on mahdollista hankkia kansainvälistä asiakasosaamista ja hyviä muotoilijoita sekä toteuttaa aitoa tuotekehitystä. Tätä kautta on synnyttävissä aiempaa paljon suurempaa kasvua pienyritysverkostoissa. Taitoteknologiahankkeen rohkaisemana kartoitettiin yhdessä Tekesin, TE-keskusten, Finnveran ja Finpron kanssa koko maan potentiaaliset perinteisen yritystoiminnan verkostot. Niitä löytyi kartoituksessa 162 kappaletta. Ensimmäisten jalostaminen kasvuun on parhaillaan työn alla, ja saatavien kokemusten perusteella toimintaa laajennetaan. Nämä verkostot ovat laajasti eri puolilla Suomea ja antavat onnistuessaan alueille lisää kasvumahdollisuutta.

Kysyntälähtöinen työttömyyden hoito

Monen verkoston ongelma on lähivuosina uhkaava osaavan työvoiman puute. Verkostohankkeeseen liitetäänkin työttömien koulutus siten, että yhtenä opettaja-mentorina toimii eläkkeelle lähtevä käden taitaja, jonka työpaikan koulutettava työtön ”perii”. Samalla testataan kysyntälähtöisen työllisyyspolitiikan tehoa.

Lähialueiden yhteistyömahdollisuudet

Kolmantena kehityskohteena on lähialueyhteistyö, joka tarjoaa kasvupotentiaalia koko Suomelle, mutta erityisen suuria mahdollisuuksia Itä- ja Pohjois-Suomen yrityksille. Sitrassa onkin käynnissä parhaillaan Luoteis-Venäjän kuuden klusterin osaamispuhjan kartoitus, jotta tulevaisuudessa voitaisiin verkottaa alihankintaketjuun myös Suomen lähialueiden yrityksiä. Kartoitus tehdään yhteistyössä suomalaisten yritysten ja venäläisten tutkimuslaitosten kanssa, ja se valmistuu tämän syksyn kuluessa.

Elintarviketalouden visio

Maatalouden kasvupotentiaalin hyödyntäminen edellyttää pitkäjänteistä ja monialaista tutkimus- ja tuotekehitystyötä. Sitrassa on selvitelty mahdollisuuksia tehdä Suomesta lapsiallergikkojen erikoisruokien ykkösosaaja maailmassa. Se kuitenkin edellyttää laajaa lääketieteen, ympäristötieteen, elintarviketieteiden, taloustieteiden ja maataloustieteiden yhteistoimintaa. Suomen luonto näyttäisi antavan hyvät lähtökohdat raaka-ainetuotannolle, mutta kysymyksessä on hyvin pitkän aikavälin uusi mahdollisuus.

Hyvinvointiyhteiskunnan tehostaminen

Hyvinvointiyhteiskunnan kustannustehokkuuden parantamiseen tarjoaa suuria mahdollisuuksia Suomen hyvä teknologiaosaaminen. Erityisesti terveydenhuollon ja koulutuksen alueella voidaan uuden teknologian ja uusien organisaatiomallien avulla parantaa haja-asutusalueiden palveluita ja samalla säästää kustannuksia. Etäopiskelua kehittämällä voidaan taata pienillekin kouluille korkeatasoista opetusta ja parantaa aikuiskoulutuksen mahdollisuuksia työpaikoilla. Terveyspalveluiden turvaaminen edellyttää uudenlaista kuntien keskinäistä yhteistyötä sekä julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin uudenlaista organisoitumista. Näitä mahdollisuuksia kokeillaan parhaillaan Sitran eHealth -hankkeessa ja Pieksämäen seudun Itä-Suomen sosiaalisten innovaatioiden keskus -hankkeessa.

Helsingin seutu, kansainvälinen kasvukeskus

Kasvukeskusten ja erityisesti Helsingin seudun merkitys tulee olemaan aluepolitiikalle ratkaisevan tärkeä. Vain valtakunnan ykkösveturin nopea kehittyminen antaa mahdollisuuden toteuttaa edellä kuvatut osaamisen, työn ja toimeentulon siirrot muualle Suomeen. Niinpä uudessa aluepolitiikassa kasvukeskusten nopea kehittäminen ja eri puolille Suomea kulkevien osaamisvirtojen varmistaminen ovat avaintekijöitä. Onnistuneessa järjestelmässä kasvukeskusten jalostusarvo kohoaa ja etenkin Helsingin seudusta tulee merkittävä kansainvälinen keskus. Valtakunnallisen kasvun toteutuminen edellyttää lisäpanostuksia tutkimukseen ja tuotekehitykseen, mutta jatkossa erityisesti liiketoimintaosaamiseen, koska vuosien työn tuloksena kehitetyt uudet tuotteet ja yritykset uhkaavat epäonnistua liiketoimintaosaamisen puutteeseen. Sitran vasta valmistunut perusselvitys liiketoimintaosaamisen tarpeesta osoittaa selvästi, että Helsinkiin on luotava suuri kansainvälinen liiketoimintaosaamisen keskittymä yhdessä kaikkien alueen yliopistojen kanssa ja tämä osaaminen on virtuaalisesti valjastettava koko Suomen alkavien yritysten avuksi.

HALUTAAN HYVINVOINTIYHTEISKUNTA

MENOPAINEEET

IKÄÄNTYMINEN
TERVEYDENHUOLTO
SOSIAALITOIMI
KOULUTUS
MONIKULTTUURISUUS
INFRASTRUKTUURI
TURVALLISUUS

TULOPAINEEET

VEROASTE
HARMONISOINTI
TYÖSSÄKÄYNTI
OSAAMINEN

MITEN YLLÄPIDETÄÄN?

LÄHTÖKOHDAT

OSAAMISEEN PERUSTUVA HYVINVOINTIYHTEISKUNTA

GLOBAALIT MUUTOKSET

OSAAMINEN TUOTANNONTEKIJÄNÄ

- Herkkyys
- Oppimiskilpailu
- Uudet teknologiat

ONGELMAT

- Keskittyminen
- Syrjäytyminen
- Rikollisuus

IHMISET

KEHITTÄJÄT

SOVELTAJAT

VETÄYTYJÄT

HALUTAAN HYVINVOINTIYHTEISKUNTA

SITRAN TOIMENPITEET

1. **TUOTTAÄ PÄÄTÖKSENTEKIJÖILLE TIETOA
TULOSSA OLEVISTA MUUTOKSISTA JA
NIIDEN MERKITYKSESTÄ SUOMELLE**

➤ TUTKIMUS JA KOULUTUS

2. **KANSANTALouden TULOPOHJAN
VAHVISTAMINEN KASVUA KIIHDYTTÄMÄLLÄ**

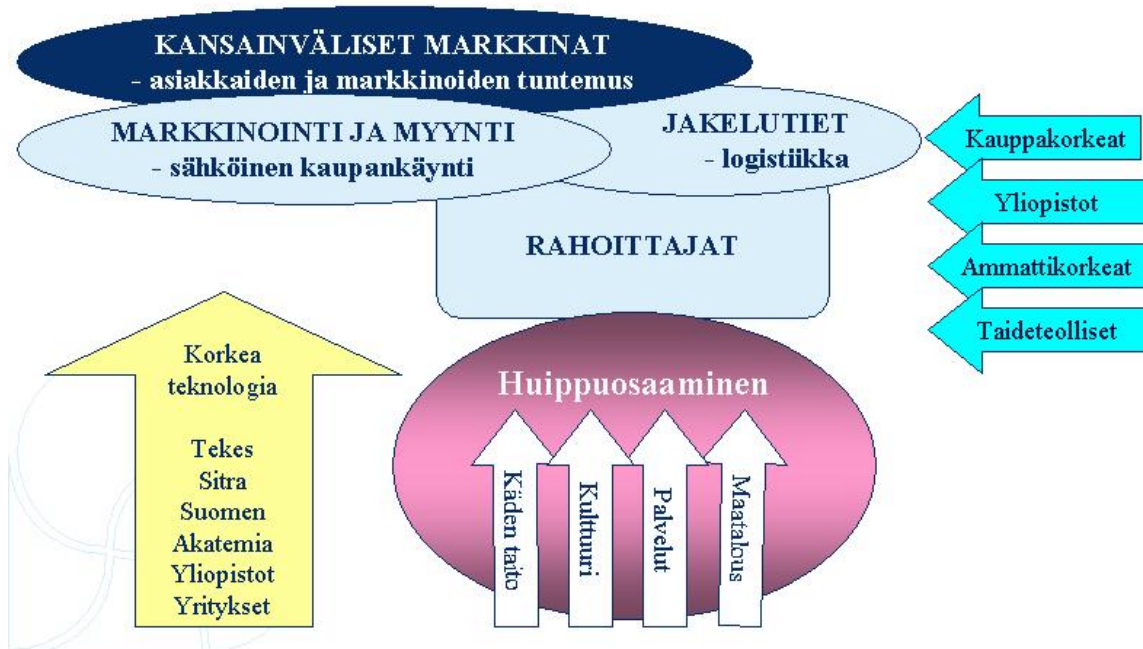
- Uudet teknologiayritykset
- Perinteisen yritystoiminnan uudistaminen
- Oppivat seutukunnat
- Turvallisuuden, kulttuurin ja maatalouden mahdollisuudet
- Uudet teknologiat
- Isojen yritysten "sivuraidetutkimus"
- Liiketoimintaosaamisen kehittäminen
- Lähialueyhteistyö

3. HYVINVOINTIYHTEISKUNNAN KUSTANNUSTEHOKKUUDEN PARANTAMINEN

- Uuden teknologian käyttö
- Uudet organisaatiomallit
- Alueellisen osaamisen hyötykäyttö

TEEMMEKÖ TARPEEKSI?

Taitoteknologiastrategia

OSKU-projektialueet

Itä-Turun kaupunginosat

Itä-Uusimaa (Kehä 5)

Lapinjärvi, Liljendal, Myrskylä, Pernaja, Pukkila

Kainuu

Hyrynsalmi, Kuhmo, Paltamo, Ristijärvi, Suomussalmi

Helsinki (Nettimaunula)

Maunula

Padasjoen seutukunta (ePäijänne)

Padasjoki, Asikkala, Sysmä, Kuhmoinen

Pieksämäen seutu (PiiSavo)

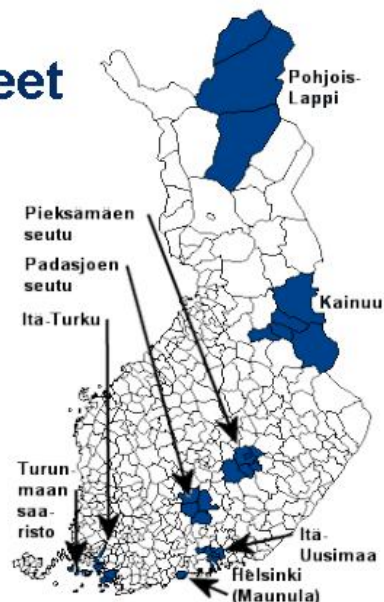
Haukivuori, Jäppilä, Kangasniemi, Pieksämäki, Pieksämäen mlk, Virtasalmi

Pohjois-Lappi

Sodankylä, Inari, Utsjoki

Turunmaan saaristo

Dragsfjärd, Houtskari, Iniö, Kemiö, Nauvo, Parainen, Västana

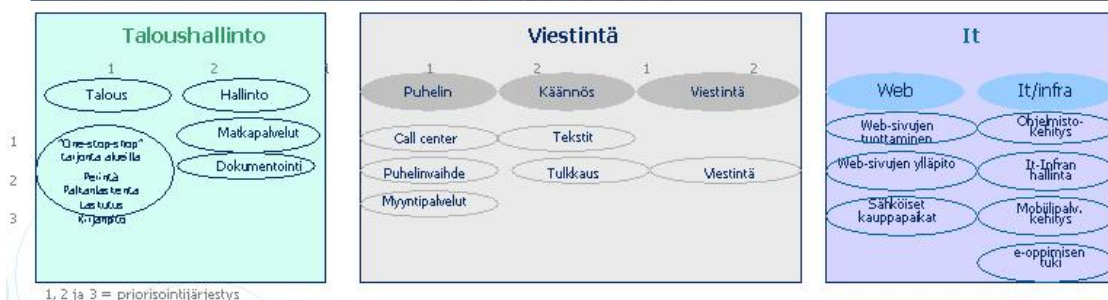
7. Palvelutarjonta

Palvelualueet ja niiden alla olevat työalueet

Kysyntätutkimuksen mukaan asiakasyrityksiä selkeästi kiinnostavat palvelualueet voidaan jäsentää kolmeen pääryhmään: Taloushallinto, Viestintä ja It. Nämä voivat myös toimia NetCenter-toiminnan tulosalueina, jolloin ryhmän sisällä olevien palvelualueiden organisointi ja markkinointiviestintä voidaan hoitaa synergisesti.

Palvelualueet

NetCenter palvelualueet

1, 2 ja 3 = priorisointijärjestys

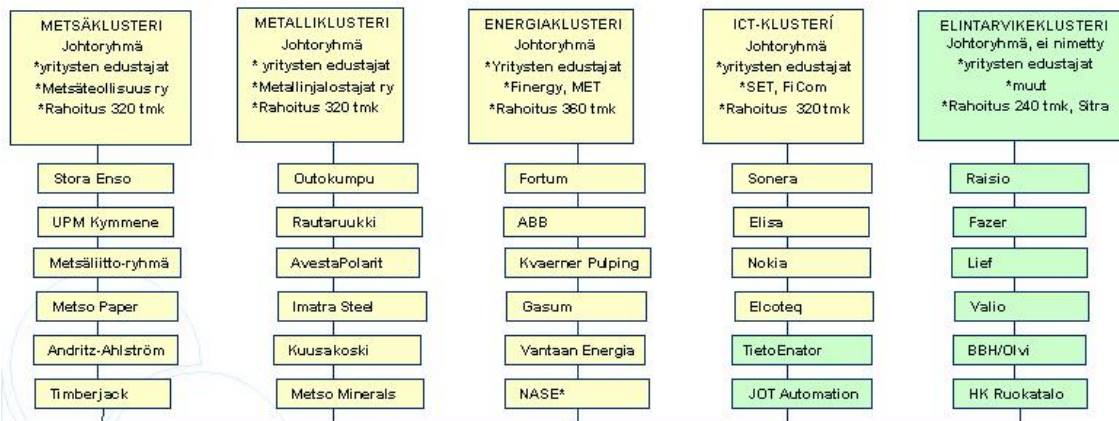
Pääryhmien alle on identifioitu yhteensä 7 palvelualueetta, sekä niiden alle yhteensä 19 osaamisaluetta.

Kysyntä- ja tarjontatilanteen tasapaino on pääsääntöisesti hyvä. Tietyillä alueilla vallitsee kuitenkin osaamisen alitarjontaa (e-oppiminen ja sähköiset kauppapaikat), mutta nämä alueet on kuitenkin mielletty osaamisen konkreettiseksi kehittämisalueiksi, joissa on positiivista kasvuvaraa. Toisaalta viestintäpalvelujen kohdalla tuntuu löytyvän suurta ylitarjontaa. Mukaanottoa voi tässä tapauksessa perustella synergialla muiden viestintäsektorin palveluiden kanssa.

Luoteis-Venäjän kilpailukykytutkimus

ARVIO LUOTEIS-VENÄJÄN KLUSTEREISTA

*KTM rahoitus 335 tmk, CSD120 tmk; johtoryhmä: KTM, UM, TT, MET; esitutkimus

ADVANTAGE NORTH-WEST RUSSIA –PROJECT

*Sitrin rahoitus 740 tmk; tieteellinen ohjausryhmä nimitetään; tulokset kokoava raportti

Metsä-, metalli- ja ICT-klusteritutkimukset ovat täysi mittaisesti käynnissä ja energiaklusteri käynnistymässä. Keltaisella merkityt yritykset ovat rahoittajina ja johtoryhmissä. Elintarvikeklusterien tutkimukset on aloitettu Sitrin käynnistysrahoituksella, neuvottelut yritysten kanssa menällään. Myös vihreällä merkityt yritykset Venäjän toiminta kartoitetaan. *NASE = Huoltovarmuuskeskus.

REGIONAL DATABASE

5 REGIONAL DATABASE

4 REGIONAL DATABASE

3 REGIONAL DATABASE

2 REGIONAL DATABASE

1 REGIONAL DATABASE

(MAKROPILOTTI)

PUBLIC (AMBULATORY AND HOSPITAL CARE)

CONSULTING COMMITTEE

CUSTOMER

MediNeuvo

COMMUNICATION CENTER

PRIVATE SECTOR DATA BASES AND CARE

EASY EXCHANGE OF SERVICES NECESSARY

© Rovaniemen kaupunki

Suomen aluekehityksen suunta ja haasteet

Esko Rieppula

Suomen aluekehityksen suunta ja haasteet

Motto:

"Jos haluamme ymmärtää teknologista yhteiskunnallista muutosta laajemmasta näkökulmasta, pidemmällä tähtäimellä – ehkä hieman vakiintuneemmassa muodossa – olisi tärkeää tarkastella myös niitä tavallisia, vähän tylsiä ja kaukaisiakin paikkoja ja ihmisiä, jotta ymmärtäisimme mitä suomalaisessa yhteiskunnassa ajan kuluessa oikein tapahtuu."

-Sarianne Romppainen, Kaleva 29.8.2002 s.2

Suomen aluekehityksen suunta ja haasteet

Motto:

"Tämän vuoksi meidän tulee juuri nyt olla huolissamme paitsi sosiaalisen tasa-arvon paikka paikoin tapahtuvasta murentumisesta, erityisesti alueellisen tasa-arvon horjumisesta. Mikäli luovumme jälkimmäisen aidosta tavoittelusta, menetämme ajanoloon edellisenkin. Tai niin kuin todennäköisimmin tapahtuisi: sosiaalisen tasa-arvon toteuttaminen alueellisesti eriarvoistuneessa maassa tulisi yhteiskunnalle niin kalliiksi, että sosiaalisen tasa-arvon ajatuksestakin olisi luovuttava."

–Esko Rieppula: Puhe Tanner-palkinnon luovutustilaisuudessa 12.3.2002.

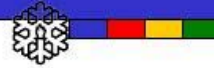
Ns. "suuri aluepolitiikka" = sosiaalisen tasauksen järjestelmä

VS.

Varsinainen aluepolitiikka = alueiden toimintajärjestelmiin vaikuttamista niiden välisiä kehityseroja tasoittavassa tarkoituksessa luomalla pysyviä lisäarvoa tuottavia rakenteita kehityksessä jälkeen jääneille alueille.

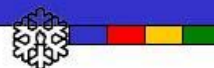
1960- ja 1970 –luvun aluepolitiikka osa yhteiskunnan tasa-arvopolitiikkaa

Keinoina mm:

- Yhteiskunnalliset palvelut (peruskoulu, kansanterveyslainsäädäntö, sosiaalivakuutusjärjestelmä, alueelliset korkeakoulut jne)
- Valtiojohtoisen yritystoiminnan sijainninohjaus (Rautaruukki, Tornion terästehdas ym)
- Kehitysaluelakien yrityksille antamat edut: esim. Nokia-yhtymän elektroniikkateollisuuden siirto Ouluun
- Pk-yritysten rahoituspalvelut (KERA)

Paradigman muutos 1980 – ja 1990 –lukujen vaihteessa

- Markkinaohjautuvuus; ”markkinakuri” taloudellista tehokkuutta ohjaavana politiikkana
- Ohjelmapohjaisuus EU- jäsenyyden myötä
- Puhe ”uudesta” vs. ”vanhasta” aluepolitiikasta

Oliko keisarilla sittenkään vaatteita? Ohjelmapohjaisen ”uuden aluepolitiikan vaikuttavuuden arviointia

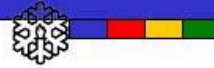
- Suunnitelmallisen kohdentumisen sijasta harjaantuminen lukuisten ohjelmien lukuisiin projekteihin
- Vahvojen alueiden edelleen vahvistumiseen ja heikkojen heikentymiseen mm. siksi
  1. Ettei heikoilla alueilla ole riittävää aluekohtaista (kunnat, yritykset) vastinrahaa (ks. HS 8.9.2002)
  2. Osaamispohjan korostaminen vie rahoituksen jo entisestään vahvoille osaamisaloille ja –alueille
  3. Samalla kun virallinen politiikka on korostanut alueiden roolia valtionhallinto on vetänyt pois resursseja alueilta ja lisännyt niitä keskushallintoon
  4. *”Tietoyhteiskuntaa rakennetaan enemminkin olemassa olevien luokka- tai alueellisten epätasaisuuksien päälle kuin ohi tai niiden sijasta”* –Sarianne Romppainen, Kaleva 29.4.2002
- Hallinnon tärkeimmäksi tehtäväksi tullut teknokraattinen ohjelmien teettäminen ja rahan käytön valvonta (tärkeämpää kuin miksi tehdään on miten tehdään!)
- Politiikka on myös politiikkojen itsensä toimesta puhuttu pois aluepolitiikasta

Markkinavetoinen vs. tasa-arvopolitiikkaan perustuva aluekehitys

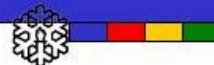
- Markkinavetoinen johtaa väistämättä vauraimpien alueiden edelleen vaurastumiseen ja heikkojen edelleen heikkenemiseen
- Tasa-arvopolitiikkaan perustuva edellyttää voimavarojen suuntaamista vähemmän kehittyneille alueille jatkuvaa lisäarvoa tuottavien rakenteiden luomiseen kehityserojen tasaamiseksi
- Kilpailuedellytysten kannalta kyse tasoitusajasta; ei kaikkien asettamisesta samalle viivalle

"Vanha" vs. "uusi"

- Vanha loi pysyvää kehitystä
- Uusi luo projekteja, jotka elävät niin kauan kun rahat riittävät
- *"Aluekehittäminen on käytännössä paljon hallinnointia, poliittista julistusta ja virkamiehen pullistelua, mutta vain vähän oikeaa toimintaa."*
-Prof. Jari Stenvall, 11.9.2002
- *"Uuden teknologian tutkimusta olisi tarpeellista tasapainottaa alueellisesta perspektiivistä"*
-Sarianne Romppainen, Kaleva 29.8.2002

"Uuttakin uudempi aluepolitiikka" (Perttu Vartiainen, 2002)

- **Monitasoinen aluepolitiikka** = vaikka aluepolitiikan jatkossakin tulee perustua eri seutukuntien mahdollisuuksien tunnistamiseen ja hyödyntämiseen, niin osana tulee edelleen olla valikoivat tuet yrityksille ja kunnille sanoin kuin osaamista, fyysistä ympäristöä ja liikenteellistä saavutettavuutta tukevat keinot
- **Sopimuksellinen aluepolitiikka** = ohjelmallisuuden sijasta heikoimmilla alueilla aluekohtaisiin yhteiskuntasopimuksiin sitoutuminen, jolloin tulevaisuutta voidaan paremmin ennakoida
- **Erilaistava/ erilaistuva aluepolitiikka** = alueellisessa kehittämisessä vahvempi ote kunkin alueen tai seutukunnan erityispiirteille, jolloin heikomman osaamispotentiaalin omaavat alueet voivat saada tukea työvoimavaltaisiin heikomman tuottavuuden aloihin, joilla kuitenkin voitaisiin työllistää..

Valtioneuvoston selonteko ja aluepolitiikan haasteet

- Ajopuuteoriaan perustuvaa trendiajattelua vailla muutoksen mahdollistavia keinoja
- Postmoderni usko ”mahdollisuuksiin” ja ohjelmapohjaiseen kehitystyöhön
- Keskittävän politiikan riskit unohdetaan ja omaa oppia vahvistetaan pelottelemalla tyyliin *”...kasvukeskuksissa syntymättä jääneet työpaikat eivät välttämättä synny muualle Suomeen, vaan ulkomaisiin keskuksiin”*
- Selonteon ristiriita (s.27-28): *”Hyvinvointipalvelujen saatavuus turvataan kaikilla alueilla”*
- Haasteena: ”ei voida” –mekastuksen lopettaminen ja politiikan (eli arvovalintojen) palauttaminen takaisin aluepolitiikkaan
- Tämä voisi olla kansallisen ALUEPOLITIIKAN KOLMAS AALTO

Projektijohtaja Tuulikki Petäjäniemi
Työssä jaksamisen ohjelma, Työministeriö

KOMMENTTIPUHEENVUORO

Taloukasvu riippuu tarjolla olevan työvoiman laadusta ja määrästä

Suomalaisen elintason nousu ja taloutemme tulevat kasvumahdollisuudet riippuvat tarjolla olevasta työvoimasta, sen määrästä ja laadusta. Väestökehityksestä johtuva kokonaistyövoiman supistuminen ei välttämättä merkitse työllisten lukumäärän vähenemistä lähivuosikymmeninä. Demografista muutosta voidaan kompensoida muuttamalla käyttäytymistä niin, että runsaat kotimaiset työllisyysreservit saadaan käyttöön.

Tämä reservi muodostuu pääosin heikosti koulutetuista ikääntyvistä ihmisistä, joiden tiedoilla ja taidoilla on niukasti kysyntää työmarkkinoilla. Emme voi kuitenkaan tuudittautua ajatukseen, että ongelmat ovat ohi 2015, kun suuret ikäluokat ovat jo eläkkeellä. Nuorempien ikäluokkien korkeampi peruskoulutustaso ei yksin takaa menestymiseen tarvittavaa osaamista jatkossa. Ellemme pysty tulevinä vuosina ja vuosikymmeninä huolehtimaan jatkuvasta oppimisesta käytännössä, on vaara, että tulevat 50-vuotiaat ikäkohortit kohtaavat nykyiseen tapaan tilanteen, jossa työn vaatimukset ovat ajaneet ammattitaidon ohi. Työn vaatimukset muuttuvat nimittäin jatkossakin koko ajan.

Tuleva työvoiman tarjonta riippuu myös siitä, millaisia päätöksiä nuoret tekevät perheen perustamisesta ja lasten hankkimisesta. Molempien vanhempien työssä käynti merkitsee työhön osallistumisasteen kasvua, mutta nostaa samalla työn ja perhe-elämän yhteensovittamisen ja uudenlaiset työaikajoustot tärkeiksi tavoitteiksi. Jaksamisohjelmassa on paraikaa meneillään joustavien työaikojen kokeiluja, joissa yhdistetään yritysten tuotanto- ja palvelutarpeita ja työntekijöiden työaikatarpeita.

Vanhempien työhyvinvointi ja mm. päivähoiton palvelutaso sekä monipuoliset vaihtoehdot vaikuttavat myös lasten hyvinvointiin. Viiden allergisen lapsen isoäitinä tiedän omakohtaisesti, että yhä useamman lapsen hyvinvointiin tarvitaan myös innovatiivisia allergiaruokatuotteita, joille on luomutuotteiden tapaan on kansainvälistäkin kysyntää.

Työ ja mielikuvat houkuttavat muuttamaan

Muun muassa EVAn raportit osoittavat, että ihmiset valitsevat asuinpaikkansa ja muuttavat ensi sijassa työn perässä. Työllistymistä ei voida rakentaa pelkästään julkisen sektorin työpaikkojen varaan, vaan tarvitaan monipuoliset alueelliset työmarkkinat ja riittävä väestöpohja. Turvallinen, puhdas ja viihtyisä elinympäristö ja kohtuuhintainen asunto ovat vetovoimatekijöitä vain, jos alueelta löytyy työpaikka molemmille puolisoille.

Myös mielikuvat vaikuttavat muuttohalukkuuteen. Houkuttavalta asuinalueelta edellytetään mielekkäitä vapaa-ajan viettomahdollisuuksia ja myös kulttuuritarjontaa. Erilaiset kulttuurielämykset herättävät ja kasvattavat myös yrityselämässä hyödynnettävissä olevaa luovuutta ja innovatiivisuutta.

Kilpailua osaavasta työvoimasta ei käydä vain maakuntasarjassa tai valtakunnan tasolla. Useimmat vauraat maat kilpailevat liikkuvasta ammattityövoimasta. Erityisesti yliasiamies Aatto Prihtin mainitsevat kehittäjät voivat valita oman sijaintimaansa ja asuinalueensa. Useasti henkilöverotuksen tasolla on tässä valinnassa suuri merkitys.

Eläkeuudistukset ja työelämän laatu ovat kytköksissä toisiinsa

Vireillä olevat, kauaskantoiset eläkeuudistukset ja niiden tavoite työuran jatkamisesta nykyistä pidempään liittyvät kiinteästi työelämän laatuksymyksiin. Viime vuoden marraskuun eläkepoliittiseen ratkaisuun, ns. Puron pakettiin liittyy hallituksen sosiaalipoliittinen kannanotto, jonka mukaisesti hallitus selvittää yhdessä työmarkkinajärjestöjen kanssa mm. malleja, joilla helpotetaan ikääntyvien työntekijöiden jaksamista ja luodaan edellytykset kokemuksen ja tietotaidon joustavaan siirtämiseen uusille työntekijöille. Selvitys toteutetaan Työssä jaksamisen ohjelmassa.

Ohjelman tukemissa 200 työpaikkakohtaisessa kehittämishankkeessa tärkeimmiksi työyhteisön ja yksittäisten työntekijöiden työhyvinvoinnin tekijöiksi nousee kolme asiaa: päivittäisjohtaminen ja työyhteisön avoimuuden ja vuorovaikutuksen parantaminen, jatkuvan oppimisen toteuttaminen työympäristössä työn arjessa sekä työ- ja työaikajärjestelyt.

Johtamisen ja jatkuvan oppimisen kehittämistä sekä innovatiivisia työjärjestelyjä

Suomessa on perinteisesti arvostettu erityisesti asiantuntijuutta, korkeaa osaamista ja teknologian hyödyntämistä. Tänä päivänä johtaminen on kuitenkin suurelta osin yhteistyötä ja kommunikointia ja vuorovaikutusta erilaisten ihmisten välillä. Se on kykyä saada eri ikäiset ihmiset ja monikulttuuriset toimijat, naiset ja miehet toimimaan yhteistyössä. Erilaisuuden johtamisesta ja sosiaalisesta pääomasta on tullut tärkeitä menestystekijöitä niin kotimaisesti kuin kansainvälisestikin.

Työvoiman ikääntyessä suhteellisesti suurempi osa tarjolla olevasta työvoiman henkisestä kokonaisuutesta, inhimillisestä pääomasta, on vanhenevilla ikäluokilla. Uusi tilanne merkitsee uusia haasteita koulutukselle, erityisesti aikuiskoulutukselle. Järjestelmäkeskeisen aikuiskoulutuksen kehittämisen sijaan on erityisesti panostettava tiiviimpään yhteistyöhön oppilaitosten ja työpaikkojen välillä. Työn arjessa oppiminen ja työn yhteyteen monimuoto- ja etäopetuksen sekä työpaikkaohjaajien avulla tuotava uusi tietotaito ja useat muut uudet oppimismuodot ovat olennainen osa jatkuvaa oppimista. Ikääntyvien kohdalla esimerkiksi hoiva-alan uuden teknologian opetuksen ja oppimisen tavan pitää olla erilainen kuin nuorilla.

Yritykset tulevat osaajien luokse, ei päinvastoin

Yritysten uudistumis- ja kehittymiskyky nojaa osaavaan, motivoituneeseen ja työkykyiseen henkilöstöön. Yritykset sijoittuvat sinne, missä on osaamispääomaa eli yritykset tulevat osaajien luokse, ei päinvastoin.

Osaamispääoman tärkeitä osia ovat inhimillisen pääoman, koulutuksen ja kokemuksen sekä organisaatorakenteiden ohella myös ulkoiset verkostot. Niihin kuuluvat luonnollisesti kotimaiset ja kansainväliset yhteydet erilaisiin oppi- ja tutkimuslaitoksiin. Tietoteknologian kehitys antaa Irlannin mallin mukaisesti mahdollisuuksia kansainväliseen työnjakoon, mutta myös oman maan sisäiseen alueelliseen tietotekniikkaan perustuvaan työn hajauttamiseen. Sitä on vastikään alettu toteuttaa esimerkiksi Kelan piirissä. Erinomaisen esimerkin pienyritysten välisestä verkostoitumisesta ja yhteismarkkinoinnista tarjoavat Lapin matkailu- ja ohjelmapalveluyritysten ryppäät. Railakkaan menon tarjoamisen rinnalla on kannattavaksi bisnekseksi voitu muotouttaa myös puhtautta ja hiljaisuutta.

Pehmeillä arvoilla kovaa tulosta

Väestön vanhentuessa ja työikäisen väestön vähentyessä työssä jatkamisella on yhteiskunnallista merkitystä talouskasvun turvaamisen, työvoiman saatavuuden ja eläkekustannusten hallinnan kannalta. Työntekijöiden hyvinvointiin liittyvät kysymykset ovat kilpailutekijöitä, jotka kytkeytyvät yrityksen menestymiseen ja pitkän ajan kannattavuuteen. Työhyvinvointi lisää myös tuottavuutta ja tulosta. Henkilöstön tilan pitkäjänteinen arviointi ja työhyvinvoinnin edistäminen ovatkin nousemassa entistä merkittävämmälle sijalle yrityksissä. Hallituksen hankesalkussa on painotettu henkilöstötilinpäätösten kehittämistä ja vapaaehtoista käyttöönottoa. Tähän liittyen jaksamisohjelma on teettänyt Henkilöstövoimavarojen seuranta ja sen hyödyntäminen - tutkimuksen. Kysymys on henkilöstöraportoinnin kehittämisestä muun muassa, jotta henkilöstö tehtäisiin tuloksentekijänä näkyväksi. Tutkimuksessa kehitetyt pk-yritysten ja kuntien henkilöstötilinpäätösmallit auttavat osaltaan paljastamaan mm. henkilöstön ikärakenteen sekä mahdolliset kompetenssikuilut, jotka muodostavat haasteen ei vain henkilöstöstrategioille vaan koko yrityksen tai yhteisön strategiselle kehittämiselle.

Kansleri Kauko Sipponen

KOMMENTTIPUHEENVUORO

Maassamme on pitkään pyritty parantamaan taloudellisesti jälkeenjääneiden alueiden kehitysedellytyksiä yhteiskuntapolitiikalla. Lainsäädäntöön perustuvaa järjestelmällistä kehitysaluepolitiikkaa harjoitettiin jo 1960-luvulla. Seuraavana vuosikymmenenä alettiin puhua aluepolitiikasta, minkä tarkoituksena oli alueellisen kehityksen tasapainottaminen tukemalla heikkojen alueiden taloudellista ja sosiaalista kehitystä. 1990-luvulta lähtien aluekehitys on muuttunut yhä epätasapainoisemmaksi, kun maaseutu sekä pienet ja keskisuuretkin keskukset ovat joutuneet taantuvan kehityksen kierteeseen. Toisaalta, ja nimenomaan Helsingin seudulla, väestön kasvu ja talouselämän tarpeet ovat kasvavissa keskuksissa luoneet kasaantuvia ongelmia. Vuonna 1993 aluepolitiikkaa uudistettiin EU:n alue- ja rakennepolitiikan mukaan. Nyt olemme jälleen uudessa vaiheessa, jolloin mm. pyritään luomaan koko maan kattavaa monikeskuksista aluekeskusverkkoa. Kaikissa eri muodoissaan aluepolitiikassa on aktiivisen yhteiskuntapolitiikan ja yhteiskuntasuunnittelunkin perusvire. Martti Häikiön äskettäin julkaisemasta Nokian historiasta ilmenee, miten aluepolitiikalla on kyetty tukemaan tämänkin yhtiön kasvua.

Rehtori Esko Riepula erottaa yliopiston syyslukukauden avajaispuheessaan aluepolitiikan hyvinvointiyhteiskunnan toteuttamisesta koulutuksen, terveyden- ja sosiaalihuollon sekä tulonsiirtojen avulla. Hyvinvointiyhteiskunnan toimet tasaavat yksilöiden välisiä eroja, kun taas aluepolitiikassa vaikutetaan alueiden toimintajärjestelmiin niiden välisten kehityserojen tasaamiseksi. Tämä havainto on tärkeä. Hyvinvointiyhteiskunnan toimenpiteet suunnitellaan ja toteutetaan yksilölle kansalaisena kuuluvien oikeuksien toteuttamiseksi, eikä eri alueiden kehityserojen tasaamiseksi.

Yliasiamies Aatto Prihtin mielestä pääomia kehitysalueille ohjaava politiikka oli tehokasta 1980-luvun lopulle saakka. Nykyisin pääomaa on runsaasti, mutta uskottavaa osaamista niukasti. Uusia valtion virastoja ei tarvita. Yleisesti ottaen olen samaa mieltä, mutta joillakin entisillä aluepoliittisilla toimenpiteillä olisi edelleen merkitystä. Sellaisia ovat esimerkiksi luonnontuotteiden poiminnan verottomuus sekä tuki linjaliikenteen ja tieverkoston ylläpitämiselle. Uusien valtionyhtiöiden perustamista en tosiaankaan suosittele, mutta valtion toimintayksiköitä tulisi edelleen perustaa/sijoittaa mahdollisuuksien mukaan niin, että tuetaan alueellista kehitystä. Julkisen viranomais- ja palveluverkoston romahtaminen ja sosiaalisten verkkojen ohentuminen pahimmin autioituvilla alueilla vaikuttaa varmasti kielteisesti toimintakykyyn alueilla. Yliopistojen ja muiden korkeamman asteen oppilaitosten regionaalinen merkitys on jo kansainvälisesti havaittu ja tunnustettu.

Nykyinen aluepolitiikka on täynnä ohjelmia, strategioita ja kampanjoita. Paperia ja hallinnollista työtä riittää. Jotkut pitäisivät tätä byrokratisoitumisena. Nykyisin yli-

opistoilta saataisiin ainakin samanveroisia selvityksiä ja tutkimuksia aluekehitystyön pohjaksi ja tueksi kuin konsulteiltakin, vain huomattavasti halvemmalla. Ohjelma-perusteista aluepolitiikkaa on kritisoitu, mutta esimerkiksi Uudenmaan aluekehityssopimusta vuodelta 1998 on kiiteltu tehokkaaksi. Valtion toimitukset saivat huolehtia siitä, että niiden taholta ei esitettäisi toisilleen ristiriitaisia pyrkimyksiä. Tälläkin haavaa toisaalta halutaan suosia yleisesti ja varsinkin eläkeläisten osalta muuttoa takaisin vaikka syvälle maaseudulle saakka sen elävöittämiseksi, toisaalta sommitellaan ohjeita talvikäyttöisten vapaa-ajan asuntojen keskittämiseksi taajamiin.

Meille jaetussa luonnoksessa mietinnöksi tulevaisuusselonteosta kirjoitetaan s. 26, että keskittymisellä on tiettyjä haittoja, mikäli arviointiin otetaan mukaan kansantaloudellisten hyötyjen ja kustannusten lisäksi yhteiskunnalliset hyödyt ja kustannukset. Ehkäpä voitaisiin sanoa luonnosta selvemmin, että yhteiskuntapolitiikka ja sen mukana aluepolitiikka on eri toimenpiteiden kokonaisuus, eikä missään tapauksessa voida tyytyä pelkästään kansantaloudellisiin arvioihin. Esimerkiksi Jyväskylässä julkisen ja yksityisen sektorin kehittämistoiminnalla on onnistunut kokonaisvaltainen ote. Aikaisemmin tuettiin heikkoja kuntia, nyt tuetaan voimakkaita keskuksia. Kohdistuvatko tukitoimenpiteet samalla tavoin myös erilaisilla alueilla asuviin ihmisiin? Nykyisenkaltaisen keskittymiskehityksen mukana kiinteistöjen käyttömahdollisuudet ja arvot muuttuvat sellaisella tavalla, että ainakin syvällä maaseudulla kärsitään huomattavia menetyksiä. Tämäkin olisi otettava laskelmiin, jotka osoittavat keskittymisen seurauksia.

Uuden perustuslain mukana ovat lain takaamat perusoikeudet tulleet aivan toisella tavalla ajankohtaisiksi ja konkreettisiksi ihmisten mielissä kuin aikaisemmin. Lehdistöä seuraamalla pääsee jonkinlaiseen käsitykseen siitä, miten monissa asioissa jo vedotaan perusoikeuksiin. Kunnilla on päävastuu hyvinvointipalvelujen tuottamisesta käytännössä, mutta valtio on monin eri tavoin leikannut ja vähentänyt tähän tarkoitukseen käytettävää tukea. Vaikeudet ovat jo sitä luokkaa, että kuntien toimintamahdollisuuksien heikentämisen perustuslaillisuutta tässä asiassa on alettu kysellä, ja valtion toimitukset ovat vuorostaan alkaneet patistella ja pakottaa kuntia perustuslainmukaisen palvelutason toteuttamiseen esimerkiksi peruskoulutuksessa ja terveydenhuollossa. Ongelma on niin akuutti ja syvälinen, että olisi ryhdyttävä toimenpiteisiin kuntien velvoitteiden ja rahoituksen sekä verojen jakoperusteiden vahvistamiseksi kohtuullisen pitkäksi ajanjaksoksi. Tähän on kyetty esimerkiksi Itävallassa muutama vuosi sitten. Asiaa koskevan kuntasopimuksen aikaansaaminen olisi otettava hallitusohjelmaan ja sen olisi saatava eduskunnan hyväksyminen. Nykyoloissa ei enää riitä, että valtiovarainministeri antaa tuon tuostakin ärtymyksensä laskea kuntien ylle. Kansalaisten perusoikeuksien toteuttamiseksi vaaditaan konstruktivistista otetta. Vai olisiko niin, että muiden keinojen epäonnistuttua kuntien määrän supistamiseen pyritään vaivihkaa taloudellisia keinoja käyttäen? Se olisi kovaa kansalaisillekin.

Mietintöluonnoksen 31 sivulla esitetään juhlavia visioita. Suurenmoisia visioita oli mielessään myös maamme vakuutuslaitoksilla ja pankeilla niiden lähtiessä maailmaa valloittamaan toistakymmentä vuotta sitten, samoin eduskunnan hyväksymänä myös Soneralla aivan äskettäin. Visiot esitetään meille kansalaisille annettuina, eikä kansa-

laisten omista tarpeista lähtevinä, sellaisina, joihin kansalaiset sitoutuvat. Kehitys ei kuitenkaan ole pelkkää tekniikkaa, insinööritaitoa ja taitavaa taloutta, vaan se onnistuu vain, jos perheissä, kouluissa, työelämässä, avo- ja avioliitoissa luodaan sille välttämätön tuki ja ohjaus. Tiedämme liiankin hyvin, että yhteiskuntamme syvärakenteissa tarvitaan kohennusta ennen kuin maamme pääsee maailman viiden rikkaimman joukkoon. Tiettyjä lähtökohtia on kyllä olemassa, kuulummehan esimerkiksi korruption vähäisyydellä, taloudellisella kilpailukyvyllä tai koululaisten lukutaidolla mitaten eturivin kansakuntiin. Visioiden yhteyteen sopisi varmaan vähäinen viittaus niiden toteuttamisen perustavanlaatuisiin edellytyksiin.

Hyvinvointiyhteiskunnasta puhuttaessa korostetaan usein kustannustehokkuuden parantamista. Olisi kuitenkin syytä muistaa, että hyvinvointiyhteiskuntaan eri sektoreilla käytettyjen resurssien osuus julkisista menoista ei ole enää lainkaan huipputasoa EU-maiden joukossa. Jos palvelut kuitenkin ovat vielä kilpailukelpoisia, johtuu se lähinnä vähäisellä palkalla työtään suorittavan henkilökunnan taidoista ja velvollisuudentunnosta, mitä nykyisessä juppiyhteiskunnassa voidaan pitää vanhanaikaisena. Tällaisessa tilanteessa ovat kansallinen terveysprojekti ja lähiaikoina kirjoitettava sosiaalialan kansallinen ohjelma välttämättömiä.

Sosiaalipolitiikan eri sektoreista on asuntopolitiikka luultavasti onnistunut heikoimmin. Se myös usein unohdetaan puhuttaessa ja kirjoitettaessa hyvinvointiyhteiskunnasta. Kuitenkin kunnallinen asunto on vakaalle ja turvalliselle elämälle lähes yhtä tärkeä kuin työpaikka. Perustuslakimme määrää julkisen vallan tehtäväksi edistää jokaisen oikeutta asuntoon ja tukea asumisen omatoimista järjestämistä. Aluepolitiikassa tulisi priorisoida asuntopolitiikkaa ja huolehtia tarmokkaasti siitä, että sovituisissa sopimuksissa pysytään ja toteutetaan asetetut tavoitteet.

Ryhdyttäessä julkisen hallinnon uudistamiseen 1980-luvun loppupuolelta lähtien tavoitteena oli hallintotyylin muuttamisen ohella tarpeettomien yksiköiden poistaminen sekä moninkertaisen työn vähentäminen. Juuri tällä hetkellä tuloksia tarkasteltaessa näyttää siltä, että valtionhallintoa läänintasolla on voimakkaasti leikattu, ja että kunnat ovat vähentäneet merkittävästi henkilöstöään, kun taas valtion keskushallintoa ei ole pystytty keventämään, vaan keskusvirastojen tehtävät on jaettu ministeriöille tai lukuisille pienille hallintoyksiköille. Uuden aluepolitiikan puitteisiin sovitetaan nyt monikeskuksista aluekeskusverkkoa, kokeillaan seutuyhteistyötä, toteutetaan toivottavasti pilottihankkeena maakuntaitsehallinto Kainuussa. Kun nämä kaikki hankkeet tulevat organisoitumaan enemmän tai vähemmän tukevasti ja kiinteästi, maahamme saattaa jälleen kasvaa hallitsematta uutta hallintokoneistoa. Nopeasti kasvavien ja kutistuvien toiminnallisten verkostojen suhdetta viranomaiskoneistoon ei ole selvitelty. Aluepolitiikkaa pitäisi entistä vähemmän hoitaa virastotyönä ja hallintotehtävänä, entistä enemmän opetuksena, koulutuksena, ohjauksena. Tämän takia olisi aluepolitiikassa varottava pystyttämästä yhä vain uusia hallintoyksiköjä omine hallintomenettelyineen.

Havaitsin lehdestä, että eräs kuvernööri Brasiliassa oli menetellyt peräti populistisesti, hän kun oli tarjonnut köyhille ilmaisia aterioita. Meillä kotimaassa on jonkin vuoden aikana leimattu erilaisia ehdotuksia ja toimenpiteitä populistisiksi siinä tarkoituksessa,

että niille näin saataisiin kielteinen hahmo. Tarkemmin katsottaessa on useasti kysymyksessä ihmisten aitojen tarpeiden ja toiveiden esittäminen tahi todellisten epäkohtien julkistaminen, mikä ei miellytä vallassa olijoita ja mistä käytävään keskusteluun he eivät halua antautua. Tällainen asenne on mielestäni kyseenalainen, minkä takia olisin mielelläni asiallinen populisti, kunhan vain kykenisin. Siitä ei kuitenkaan päästä mihinkään, että alueelliset erot maassamme ovat kasvaneet, että voittajat ja häviäjät havaitaan yhä selvemmin, että hyvinvointi ja tulevaisuuden mahdollisuudet kasvukeskuksissa, niiden lähialueilla sekä syvällä maaseudulla alkavat erota yhä enemmän toisistaan. Tulevaisuuden aluepolitiikan hahmottaminen on niin tärkeää, että se sopisi myös teemaksi eduskuntavaaleihin. Varsinkin Stakesin ja Sitran tuottamat selvitykset ja tutkimukset antaisivat keskusteluille vankan asiapohjan.

ALUSTUSTEN JÄLKEEN KÄYTY KESKUSTELU:

Pj., kansanedustaja Martti Tiuri:

Kun maailma on globalisoitunut tai globalisoitumassa, niin Suomikin on alue siinä maailmassa ja me emme voi enää hoitaa Suomen sisäistä politiikkaa niin kuin ulkomaita ei olisi olemassa. Siitä syystä vanha aluepolitiikka minun käsittääkseni ei mitenkään johda järkevään tulokseen.

Vpj., kansanedustaja Kalevi Olin:

Hyvin mielenkiintoisia näkökulmia kaikki ja varmasti valiokuntaan saadaan näistä aiheista tärkeätä tietoa. Osoitan kysymykseni rehtori Riepulalle, jonka pitämä Lapin yliopiston avajaispuhe on myös jaettu osallistujille. Esityksessänne on hyvin vahvana ajatus paluuseen vanhaan aluepolitiikkaan. Tarkoitatte, että "vanhasta" otettaisiin ne parhaimmat osat käyttöön paremmin kuin nykyään? Ja mitä arvelette tästä uudesta aluekehitystoiminnasta? Aluepolitiikasta? Sehän on EU-kytkentäistä, kuten sanoitte ja kirjoititte? Sillä on varmasti merkitys alueen toimijoiden oppimisprosessin kannalta, motivaation kannalta ja ihmisten uuteen aikaan tuomisen kannalta vai onko?

Rehtori Esko Riepula:

Herra puheenjohtaja! Kyllä ihan oikein on kysytty. Katsotaan, onko vastaus oikein. Koska tässä on historioitsija vieressä, niin ehkä kannattaa lähteä siitä, että on hyvä katsoa vähän ns. peräpeiliinkin, mistä tullaan, jotta nähdään, minne ollaan menossa.

En minä ainakaan ole itse ajatellut, että tässä ollaan paluussa vanhaan, vaan nimenomaan tämä vanha-uusi-keskustelu, jossa tämä vanha on leimattu hyvin tehottomaksi ja huonoksi. Jos sitä todella katsotaan ja vähän penkaistaan, niin sieltä se kestävä kehitys, jolla me nyt itse asiassa olemme toimineet tämän uuden aikana, löytyy. Minusta Aatto Prihti totesi myös hyvin selkeästi sen, että sillä luotiin ihan kestäviä lisäarvoja tuottavia ratkaisuja. Tällä tavalla ollaan vuosikymmeniä tätä yhteiskuntaa oltu pyörittämässä ja hyvään suuntaan viemässä.

Nyt tähän ohjelmapohjoiseen juttuun ja tähän toimintatapaan. Siitä minulla on todella niin paljon kokemusta, että asenteeni on kriittinen. Minä haluaisin todella, että sitä ruvettaisiin nyt arvioimaan. Pelkään, että 2006 meillä on melkoiset ongelmat sylisämme, kun nämä projektit, joita nyt pyöritetään ja joista hyvin suuresta osasta ei jää mitään jäljelle. Jos me katsomme, mitä jäi siitä vanhasta aluekehityksestä. Siitä jäi pysyviä rakenteita, pysyvää tuotantoa jne. Se vei hyvin pitkälle.

Olen täsmälleen samaa mieltä, että uusia toimintatapoja on opittu. Seudullisesti ja alueellisesti on päästy juuri tällaiseen yhteisölliseen kehittämispohdintaan ja keskus-

teluun, mutta jos seurauksena on vain, että saadaan muutama projekti tätä kautta aikaiseksi, niin siitä ei jää paljon jäljelle, vaikka saamme kuinka hyvän yhteistoiminnan. Jos sillä ei ole pysyvää tulosta, niin se turhauttaa nämä seutukunnat ja alueet vielä entisestään. Ainoana toimintatapana tämä toimintatapa saattaa johtaa siihen, että kyllästyttään ja turhaudutaan, kun pysyvää kehitystä ei saadakaan aikaiseksi. Saatiin vain yhteistyötä.

Johtaja Tarja Cronberg:

Suomalaisesta aluepolitiikasta hetken aikaa poissaolleen olen mielenkiinnolla lukenut tämän selonteon Suomi 2015, jossa ongelmat on hyvin analysoitu, linjaukset täysin yleisiä ja vahvistavat oikeastaan maan kahtiajakoa, jossa on lopussa ns. illuusionumero, jossa todetaan, että hyvinvointi paremmaksi kaikilla alueilla. Näkisin, että tässä vahvistetaan tätä status quota, ja Sitran aluepoliittiset uudet linjaukset, joissa todella lähdetään siirtämään tietotyötä, on minun mielestäni erittäin tärkeitä. Näitä tieto- ja työvirtoja pitäisi pystyä myös valtion taholta ohjaamaan.

Suomalaista kilpailukykyä pitäisi kehittää. Minä näkisin Suomessa esimerkkinä valtion-yhtiö Finnairin. Kun Tanskassa soittaa Finnairin toimistoon ja tilaa lipun, puhelu menee Pohjois-Ruotsiin, josta liput lähtevät. Näkisin, että jos valtiolla ei ole minkäänlaisia voimia eikä keinoja ohjata näitä tieto- ja työvirtoja, niin silloin voidaan todella nostaa kädet pystyyn. Uusi tietoyhteiskunnan vahva aluepolitiikka voi lähteä vain työvirtojen ohjauksesta.

Päätoimittaja Tapani Ruokanen:

Tuo mitä Cronberg sanoi, on minusta erittäin olennaista, koska menestyksen reuna-ehdothan ovat muuttuneet. Enää ei ole paluuta vanhaan maailmaan. Säätelyn lopettaminen, pääomien vapauttaminen, uusi teknologia ja globalisaatio ovat muuttaneet edellytykset, menestyksen reunaehdot. Se, mitä olen kaivannut enemmän vielä, oli kyllä Sitran puheenvuorossa esillä. Se on ylipäänsä yritystoiminnan edellytysten luominen. Siinä on vaurauden luomisen idea: yhdistämällä meidän hyvä julkinen sektori ja yksityisten ihmisten aloitteet. Se on avainkysymys. Siellä on ratkaisu.

Kysyisinkin Prihtiltä, kun hän puhui ohimennen kuntien keskitetystä yhteistyöstä ja julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin uudenaikaisesta organisoitumisesta terveydenhuoltopalveluissa, että jospa Prihti voisi 30 sekunnissa sanoa syventävän lauseen siitä vielä, miten se tehdään käytännössä - koskien myös pääkaupunkiseutua. Ongelmia on, kuten tiedetään.

Emeritus professori Osmo A. Wiio:

Puheenjohtaja! Suomessa innostutaan yleensä jostain asiasta ja mennään äärimmäisyyteen ja tämä viime vuosien äärimmäisyys on ollut tietotekniikka ja kaikki muu on sitten huonoa. Informaatiossa on huono asua, ei se talvisin lämmitä ja vaikea sitä on syödäkin. Informaation tuottaminen jatkuvasti ei ole kannattavaa toimintaa loputtomasti. Olin iloinen, että tässä Sitran Prihtin alustuksessa mainittiin tämä kädentaidot, tavaroita aina tarvitaan ja esimerkiksi tässä IT-kuplan romahduksessa huomattiin jopa pörssikurssia myöten, että se savupiipputeollisuuden pörssiarvo pysyi ennallaan, kun nämä IT-yritykset romahtivat.

Toinen asia, josta olen yrittänyt itse vuosikausia käyttäytymistieteilijänä puhua on, että nämä erilaiset ajatukset e-työstä ja e-kaupasta ja e-opetuksesta jne. ovat täysin liioiteltuja sen takia, että ihminen on sosiaalinen olento. Jopa kaupassa käyminen on sosiaalinen tapahtuma. Se, että nähdään vain muita ihmisiä, ei tarvitse edes keskustella, on sosiaalista tapahtumaa.

Entä oppiminen, miksi ihmiset on kaikenmaailman kielikursseilla kuuntelemassa opettajaa, kun voisivat kotona paljon helpommin opetella vierasta kieltä nauhalta ja oppikirjoista? Se vuoksi, että oppiminenkin on sosiaalinen tapahtuma. Joten informaatiotekniikan tätä puolta ei pidä liioitella. Yksi syy näitten hajaseudun alueitten autioitumiseen on myös se, että sosiaaliset verkot katoavat. Ihmisiltä katoavat ystävät ja he muuttavat sinne, missä voivat luoda uusia verkkoja.

Kansanedustaja Markku Markkula:

Arvoisa puheenjohtaja. Haluan esittää lyhyen perustellun kysymyksen rehtori Riepulalle. Esityksestänne syntyi mielikuva, että haluatte tuoda menneen ajan jakopolitiikan takaisin kansallisen aluepolitiikan peruslinjaksi. Me tulevaisuusvaliokunnassa olemme mallintaneet aluepolitiikkaa teemalla ”innovatiivinen aluekehitys”. Siinä jopa kaikkein ratkaisevimmiiksi tekijöiksi muodostuvat alueen sisäinen henkinen kulttuuri eli seuraavat kolme tekijää: luova jännite, kehittäjäverkostot sekä alueen imago. Näiden tekijöiden avulla alueen kilpailukyky vahvistuu, vetovoima lisääntyy sekä uudistumiskyky antaa leimansa kaikelle toiminnalle.

Kemi-Tornio on yksi tulevaisuusvaliokunnan neljästä esimerkkialueesta, joilla kaikilla tulevaisuusvaliokunta muutaman kansanedustajan ja paikallisten TE-keskusten, TEKESin ja muiden asiantuntijoiden voimin tekee aluekehitysanalyysia. Nämä edellä toteamani innovatiiviseen aluekehitykseen ratkaisevasti vaikuttavat tekijät ovat osa tätä analyttistä työtapamme.

Siispä, eikö ole syytä ottaa aluekehityksen ytimeksi paikallinen innovatiivisuus, ja eikö ole aiheutta myös taloudellisin panostuksin keskittyä edistämään nimenomaan innovatiivisuutta?

Ministeri Heikki Haavisto:

Suomen aluekehitys on 1990-luvun alusta lähtien ollut lähes täysin toimintoja keskitävien markkinavaimien armoilla. Markkinavetoinen aluekehitys on johtanut jo ennestään vauraiden alueiden vaurastumiseen ja heikkojen alueiden heikkenemiseen.

Hallitukset eivät ole halunneet käyttää aluepoliittista valtaa, vaan purkaneet julkista säätelyä ja ohjausta. Kansallinen aluepolitiikka on uhrattu globalisaation varjolla. Alueiden ongelmia ei ole pyritty ratkaisemaan aktiivisesti valtion budjetin kautta. Valtio on päinvastoin vetänyt alueilta pois resursseja ja lisännyt niitä pääkaupunkiseudulla. Yhteiskunnan toimivuuden kannalta tärkeitä valtion keskusvirastoja, kuten Valtion Rautatiet, Posti- ja telelaitos, metsähallitus ja rakennushallitus, on muutettu tulosvastaullisiksi liikelaitoksiksi. Sitten osa niistä on yhtiöitetty yrityksiksi, joiden tarkoituksena on tuottaa voittoa.

Tämä on johtanut alueiden kannalta kielteisiin seurauksiin. Sosiaalinen tasapaino onkin useilla alueilla murenemassa ja alueellinen tasapaino horjuu. Aluekehitys on muodostumassa maan harvaanasutuilla alueilla pudotuspeliksi, jossa ei ole voittajia.

EU:n infrastruktuurin kehittämiseen ja ohjelmiin perustuva aluepolitiikkaa soveltuu huonosti Suomen olosuhteisiin. Suomessa perusinfrastruktuuri on vielä tyydyttävässä kunnossa. Ohjelmiin perustuva aluepolitiikka on erittäin byrokraattista. Siinä tavoitteet ja toiminta ovat toissijaisia, kunhan toiminta on hallinnollisesti oikein järjestetty. Ohjelmat pirstoutuvat myös liian pieniksi pirstaleiksi. Niistä saattaa olla tilapäistä hyötyä niihin osallistuvien työllistäjinä, mutta ne eivät yleensä edistä pysyvämmiin maakuntien kehitystä. Kun valtion budjetista tuleva rahoitus on sidottu lähes kokonaan ohjelmajohjaukseen alueiden kehittämiseen, ei kansalliselle aluepolitiikalle ole jäänyt sijaa.

Uusien toimintojen kehittäminen maakunnissa on vaikeaa harvan asutuksen ja vähäisen väestömäärän takia. Osaamisen kehittäminen ei yksin ratkaise maakuntien ongelmia, sillä markkinat ovat liian kaukana. Muuten hyviä mahdollisuuksia tarjoavan maatala- matkailun kehittämisen esteenä ovat vähäisen väestöpohjan lisäksi lyhyet sesongit. Etätöön lisääntymistä taas vaikeuttavat sosiaalisten esteiden lisäksi syrjäseutujen huonot teleliikenneyhteydet.

Yhteiskunnan tulee puuttua voimakkaammin hyvinvointieroihin ja alueelliseen kehitykseen. Aluepolitiikassa tulisi aloittaa rehtori Riepulan esittämä aluepolitiikan kolmas aalto ja ottaa uudestaan käyttöön investointi- ja käynnistystuet sekä verohelpotukset. Myös EU:lta mahdollisesti saatavan rahoituksen suunnitelmallinen kohdentaminen maakuntien kannalta merkittäviin hankkeisiin on välttämätöntä. Maaseutuohjelman toteuttaminen olisi hyvä keino maaseudun toimintojen elvyttämiseksi, mutta siihen tulisi ohjata myös voimavaroja.

Hallituksella on lukuisia päällekkäisiä aluehallinnon kehittämisohjelmia. On menossa 34 kasvukeskuksen kehittäminen, johon ei kuitenkaan ole osoitettu voimavaroja.

Samaan aikaan on menossa seutuyhteistyökokeilu kahdeksalla seutukunnalla. Kainuussa alkaa ensi vuoden alussa maakuntaitsehallinnon kokeilu. Tämä tulisi laajentaa pikaisesti Kainuusta saatujen kokemusten jälkeen koko maata koskevaksi maakuntaitsehallinnoksi ja lopettaa samalla muut aluehallinnon kokeilut.

Emeritus professori Jouko Paunio:

Puheenjohtaja! Ehkä puheenvuoroni on hyvin pessimistinen. Tässä on kysymys tasa-arvon toteuttamisesta kansalaisten keskuudessa. Mutta on muistettava, että meitä on vähän suhteessa maamme pinta-alaan ja minun epäilykseni on, että väestömme ei ole optimaalinen tälle suurelle alueelle. Sen vuoksi tämä aluepolitiikka on vähän sellaista palapeliä, joka ei johda mihinkään, ei ainakaan tasa-arvoon. Meidän täytyy sijoittaa tämä meidän probleemi kansainväliseen yhteyteen. Me emme voi rakentaa yhteiskuntaa tällaisena monokulttuurisena yhteiskuntana, meidän täytyy lähteä siitä, että tänne tulee muita ihmisiä, että täällä on enemmän ihmisiä, joiden keskuudessa voidaan toteuttaa ideaali, joka meillä tässä nyt oli, tasa-arvosta myös alueellisesti kansalaisten keskuudessa.

Kansanedustaja Kyösti Karjula:

Arvoisa puheenjohtaja! Kiitoksia näistä erinomaisista Kokeneiden puheenvuoroista. Lyhyt kommentti näihin vanha-uusi-aluepolitiikka- ja populismi-sanoihin. Minusta sanoja tärkeämpää on nyt, että pystymme henkisesti murtautumaan siihen tilaan, jossa tällainen rakentava ja luova keskustelu on mahdollista. Se edesauttaisi niiden vastausten löytämistä, joita kipeästi tarvitsemme. Voidaan kai sanoa, jos katsomme jossain määrin historian peiliin, että kysymykset ovat aika samoja tänä päivänä, mihin on jouduttu vastaamaan 60- ja 70-luvuilla. Peruskysymyksenä on, miten ja mistä löydetään uutta työtä. Se koskettaa hyvin laajasti koko Suomea. Mitkä ovat niitä vastauksia? Ajattelen, että tämä foorumi on omalla tavallaan varmasti energisoinut meidän jokaisen ajattelua nykyistä parempien vastausten löytämiseksi.

Kansanedustaja Esko-Juhani Tennilä:

Ensinnäkin tämä muuttoliike, niin kyllä se ihminenkin pitäisi muistaa, että voiko ihmisiä pakottaa muuttamaan vaikkapa sitten aluepolitiikka lopettamalla. Onhan kuitenkin ihmisillä oikeus elää siellä, missä he haluavat, vai eikö me tätä tunnusteta enää tässä maassa. Luodaanko vain tilanne, jossa on pakko lähteä, kun töitä ei ole? Minä pidän sitä erittäin kovana ajatteluna, joka ei myöskään tule toteutumaan, koska ihmiset eivät lähde, se on vain niin. Silloin tulee koko maa ongelmiin, jos tähän ajatteluun piilossa rakennetaan. Kaikki ihmiset eivät tule muuttamaan, monet haluavat asua kotiseudullaan.

Sitten tällainen positiivinenkin ajattelu aluepolitiikasta puhumiseen. Nyt Suomi lähtee kuitenkin kokeilemaan Norjan mallia, kun työnantajan sosiaaliturvamaksu poistetaan ensi vuoden alussa 13 Lapin kunnassa ja eräissä muissa kunnissa. Kyllä tässä nyt tullaan kuitenkin perinteisiin keinoihin vähän isonlaisen mutkan kautta. Niitä perinteisiäkin keinoja tarvitaan.

Kansanedustaja Christina Gestrin:

Kysyisin Tuulikki Petäjaniemeltä, voidaanko tästä tulevasta työvoimapulasta todellakin selvittää vain uudelleen käyttämällä tai muuttamalla näitä meillä olevia työvoimareservejä käyttämällä sitä jollakin toisella tavalla vai tarvitaanko myöskin aktiivista maahanmuuttopolitiikkaa?

Pj., kansanedustaja Martti Tiuri:

Silloin kun Suomessa oli lama, niin aluekehitys oli hyvin tasapuolista, koska Tilastokeskuksen mukaan joka ainoassa seutukunnassa noin 18 % työpaikoista hävisi. Sen sijaan, kun päästiin vauhtiin, työpaikat keskittyivät johtuen tietoyhteiskunnan kehittämisestä.

Yliasiamies Aatto Prihti:

Arvoisa puheenjohtaja! Kysymys koski Sitran seutuhankkeita, joita on yhteensä kahdeksan. Pieksämäen seudulla on käynnistetty kuuden kunnan alueella yhteistyöhanke, jota toteuttaa paikallinen Diakonia-ammattikorkeakoulu. Hankkeella pyritään löytämään malleja, joilla harvaan asutuilla alueilla ihmisten palveluita voidaan parantaa ja palveluiden kustannuksia vähentää. Esimerkiksi julkisten terveydenhuoltopalveluiden täydennykseksi kehitetään yksityisten pienyritysten palveluita. Voidaan ajatella, että kuuden kunnan alueella viikonvaihde- ja yöpäivystykset toteutetaankin liikkuvien "partioiden" toimesta, jolloin palvelu menee ihmisen luokse eikä päinvastoin, kuten nykyisin. Ainakin ensireaktiot hankkeesta ovat olleet positiivisia, vaikka hanke on vasta alkupäässään. Toki monenlaisiin ongelmiinkin on törmätty, mutta ne on yhteistyössä ratkaistu.

Helsingin seudun etäterveydenhuoltohanke sai alkunsa Sitrassa tehdystä palvelukartoituksesta. Sen mukaan noin 60 % terveyspalveluihin tehtävistä puhelinsoitoista menee väärään paikkaan tai kukaan ei vastaa niihin. Lisäksi joka neljäs potilas jonottaa lääkärille turhaan, koska asian voisi joku muukin hoitaa. Asian auttamiseksi on valmisteltu neuvontapalvelukonsepti, jota tulevaisuudessa laajennetaan monilla, muun muassa diabeetikoille, astmatikoille ja verenpainetautisille suunnatuilla erikoispalveluilla.

Projektijohtaja Tuulikki Petäjäniemi:

Puheenjohtaja! Tämä työuran pidentäminen sekä nuorten aloituksen osalta että ikääntyvien työssä pysymisen osalta on tietysti ensimmäinen ja se pääedellytys. Minä itse puhuin myös sen takia monikulttuurisuuden lisääntymisestä, että arvelin, että tarvitsemme myös maahanmuuttajia.